

فرازهایی از:

سخنان حضرت فاطمه علیها السلام

دفتر دوم

محمد حکیمی

فرازهایی از سخنان حضرت فاطمه علیها السلام

حکیمی، محمد، ۱۳۱۸ - . گردآورنده

فرازهایی از سخنان حضرت فاطمه علیها السلام / محمد حکیمی. - مشهد:

بنیاد پژوهشهای اسلامی، ۱۳۸۹

ISBN 978 - 964 - 971 - 437 - 0 (شابک ج ۲)

ج

ISBN Set 978 - 964 - 971 - 414 - 1 (شابک دوره): ۱

۱. فاطمه زهرا (س)، ۴۸؟ قبل از هجرت - ۱۱ ق. - کلمات قصار. الف.

بنیاد پژوهشهای اسلامی. ب. عنوان

۲۹۷/۹۷۳

۴۱۳۸۹ ف ۷۴۵ ح ۲/۲ BP

۲۱۵۶۱۸۹

کتابخانه ملی جمهوری ایران

مجلس شورای اسلامی
جمهوری اسلامی ایران

فرازهایی از

سخنان حضرت فاطمه علیها السلام

دفعه دوم

محمد حکیمی

چاپ اول: ۱۳۹۰ / ۳۰۰۰ نسخه. رقمی / قیمت ۲۰۰۰۰ ریال

چاپ و صحافی: مؤسسه چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی

بنیاد پژوهشهای اسلامی، مشهد: صندوق پستی ۳۶۶ - ۹۱۷۳۵

مراکز توزیع

تلفن و دورنگار واحد فروش بنیاد پژوهشهای اسلامی: ۲۲۳۰۸۰۳

فروشگاه‌های کتاب بنیاد پژوهشهای اسلامی، مشهد ۲۲۳۳۹۲۳، قم: ۷۷۳۳۰۲۹

Web Site: www.islamic-rf.ir

E-mail: info@islamic-rf.ir

حق چاپ محفوظ است

فهرست مطالب

۷	پیشگفتار
۱۷	۱. نیاز عارفان
۲۱	۲. قرآن، کتاب رستگاری
۲۵	۳. پیام رسالت
۲۹	۴. رسالت خاندان پیامبر «ص»
۳۴	۵. حدیث از دیدگاه فاطمه «ع»
۳۸	۶. تسبیح حضرت فاطمه «ع»
۴۱	۷. عالم پس از مرگ
۴۵	۸. تلاش و سختکوشی
۴۸	۹. همسایگان
۵۲	۱۰. روزه و پرورش اخلاص
۵۵	۱۱. آثار تربیتی نماز
۵۶	۱ - تکبر بدترین گناه و زمینه ساز گناهان بسیار
۵۸	۲. نماز و ریشه سوزی خودبینی و تکبر

۱۲. شکیبایی و پایداری..... ۵۹
۱۳. فلسفه زکات (و مالیاتهای اسلامی)..... ۶۳
۱۴. نماز با خشوع..... ۶۷
۱۵. یادِ رستاخیز قیامت..... ۷۰
۱۶. نیکوکاری و پاکدامنی..... ۷۴
۱۷. سپاسگزاری از خداوند..... ۷۷
۱۸. جامعه بشری پیش از بعثت..... ۸۱
۱۹. فلسفه جهاد..... ۸۴
۲۰. پیامبری یا پدیری..... ۸۹
۲۱. خواست ملتها..... ۹۳
۲۲. اخلاص در عمل..... ۹۶
۲۳. دوستی خاندان پیامبر «ص»..... ۹۹
۲۴. پیامد فرمانبری از حکومتهای فاسد..... ۱۰۳
۲۵. رابطه زمامدار اسلامی با مردم..... ۱۰۷
۲۶. دعاها و اصول تربیت..... ۱۰۹
۲۷. حج و آثار تربیتی آن..... ۱۱۲
۲۸. نقش رهبری امام علی «ع»..... ۱۱۵
۲۹. بیداری و آگاهی..... ۱۱۸
۳۰. هدف آفرینش انسان..... ۱۲۲
۳۱. زهد راستین..... ۱۲۶
۳۲. دوستی، زیربنای رابطه همسری..... ۱۲۹
۳۳. پرستش دلباختگان..... ۱۳۲

۱۳۵	۳۴. سادگی در ازدواج
۱۳۹	۳۵. احترام به رأی و اندیشه پدر
۱۴۲	۳۶. روابط متقابل زن و شوهر
۱۴۶	۳۷. ارزش ذکر و دعا
۱۴۹	۳۸. عید غدیر، عید انسانیت
۱۵۳	۳۹. گسستگی از دنیا و شوق به آخرت
۱۵۶	۴۰. امام مهدی «ع» در حدیث «لوح»

پیشگفتار

در دفتر نخست پاره‌ای از حکمت‌های فاطمی «ع» مطرح گشت، و شرح و تفسیری کوتاه بر آنها نگاشته آمد، و بر اندیشه و روان انسانهایی در جامعه فروغ گسترده. اکنون در دفتر دوم نیز حکمت‌های دیگری از آن بانوی بزرگ یاد می‌شود، و به آن گونه تفسیر می‌گردد.

خواننده باید در این سخنان ژرف بیندیشد، و به این موضوع توجه داشته باشد که آموزش‌های فاطمی «ع» همان تعالیم قرآنی و نبوی «ص» است، و ریشه در وحی الهی دارد، و باید در جامعه ما جایگاهی ویژه داشته باشد، و درس آموز زندگی ما گردد، و ناپسمانیها و ناهنجاریهای فردی و اجتماعی را درمان کند. و از آن همه رنجها و دشواریها که دامنگیر بشریت این قرن است، رهایی بخشد.

در گام نخست باید «حدیث» و «روایت»، یعنی سخنان پیامبر «ص» و امام علی «ع» و حضرت فاطمه «ع» و امامان «ع» را نیک شناخت، و منزلت آنها را به ژرفی دانست. در بخش پنجم از همین دفتر خواهیم خواند که بانوی بزرگ حضرت فاطمه «ع» که در دامان وحی و نبوت

پرورش یافته است، قدر و منزلت حدیثی از پیامبر «ص» را برابر با حسن «ع» و حسین «ع» می‌شمارد، و این جمله را در این باره می‌گوید: «... إِنَّهَا تَعْدِلُ عِنْدِي حَسَنًا وَحُسَيْنًا...» این سخن پیامبر «ص» نزد من با حسن و حسین برابر است...».

جامعه ما، بویژه اندیشمندان باید جایگاه و ارزش احادیث را بدین‌گونه بشناسند، و نقش آن را باور کنند، و آن همه توان و فرصت را که به مطالعه و بررسی اندیشه‌های عادی و خطاپذیر و فرضی صرف می‌کنند، برای کشف و واکاوی احادیث نبوی و علوی و فاطمی و... زمان بیشتری بگذارند، و با ژرفنگری افزون‌تری در آن میدانها گام نهند.

آیا در حوزه‌ها مجموعه احادیث مطرح است؟ و روی فراز فراز آنها بحث و گفتگو می‌شود، و نه تنها احادیث احکام - که در فقه اجتهادی ژرفکاوی می‌شود - بلکه همه احادیث در مسائل گوناگون جامعه و نیازهای فردی و گروهی چون احادیث فقهی مطرح می‌شود؟ و آیا حوزویان یا دانشگاهیانی داریم - بویژه در رشته‌های مربوط - که مجموعه احادیث را ارزیابی کرده باشند؟ و کتابهایی چون: کافی، وافیه، وسائل الشیعه، مستدرک الوسائل، نهج البلاغه و مستدرک آن، بحار الأنوار، عوالم و... را به طور سراسری از نظر گذرانده باشند؟ و دست‌کم آیا عالمان و فرهیختگان کتابهای جامع و کوچکی چون تحف المصنوع، خصال و اختصاص و غرر الحکم و... را از آغاز تا انجام مطالعه کرده، و در آنها درست اندیشیده‌اند؟ آیا این همه ادعیه معجزه‌آسا مورد مطالعه و دقت قرار گرفته است؟ آیا صحیفه سجادیه و صحیفه علویه و... را درست بررسی کرده‌اند؟

باری اینها مسائلی است تأسف بار! مگر این اصل مسلم و انکارناپذیر نیست که برای کشف اندیشه و افکار انسانی باید مجموعه نوشته‌ها و گفته‌های او ارزیابی شود، تا به چارچوبهای فکری او دست یابیم؟ حتی نامه‌هایی را که به افراد خانواده و دوستان خود نوشته و سخن از افکارش به میان آورده است، باید نیک بررسی شود، تا روشن گردد که جهان‌بینی و ایدئولوژی او چیست؟ و به جهان و انسان چگونه می‌نگریسته است؟ آیا در مورد دین خدا که معرفتی و طرح اصول و فروع آن با وحی نامۀ قرآن آغاز شد، و با گفتار پیامبر «ص» و امامان «ع» در شرح و تبیین آن، حدود دویست سال طول کشید که فرهنگ قرآنی پدید آمد، آیا چنین مطالعه‌مجموعی صورت گرفته است، و آیا بدون چنین مطالعه‌مجموعی این همه احادیث - که همه در راستای شرح و تفسیر قانون اساسی قرآن است - می‌توان اصلی اسلامی را به دست آورد؟

این موضوع را در «آیات الاحکام» خوب مورد توجّه قرار دادند؛ لیکن در مجموعه معارف و فرهنگ بشری چون: تربیت، اقتصاد، سیاست، حکومت، جامعه، خانواده، جهاد و مبارزه، چگونگی بهره‌برداری از مواد و منابع طبیعی، راههای حفاظت و نگاهبانی از کره زمین به عنوان خانه انسانها و مواد و منابع آن و ... آیا در این مسائل حیاتی و ضروری قرآن و احادیث ارزیابی صورت گرفته است؛ ارزیابی در خور و شایسته؟

تأسف بار سخن ناسفته برخی ناآگاهان است که می‌گویند: «این زمانه، روزگار طرح احادیث نیست»؟!

آیا این ساده‌ذهنان مجموعه احادیث را مورد بررسی قرار داده‌اند؟ و

آیا در صورت بررسی، ابعاد و ژرفای گسترده آنها را شناختند؟ جواب بی‌گمان منفی است، نه دیده و نه خوانده‌اند، حتی اندکی از آنها را بررسی نکردند، و چنین بیرحمانه و نابخردانه داوری می‌کنند.

امام باقر (ع): «لَحْدِيْثٌ وَاحِدٌ تَأْخُذُهُ عَنْ صَادِقٍ خَيْرٌ لَّكَ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيْهَا»^۱.

«اگر حدیثی را از فردی راستگو فراگیری، برای تو بهتر است از تمام دنیا و آنچه در آن است».

پیامبر (ص): حدیث شناسان را جانشینان خود معرفی کرده است. حدیث شناسی است که انسان را به جایگاه عالمان و فقیهان می‌رساند. امام صادق (ع): «هر کس چهل حدیث از احادیث ما را حفظ ... کند خداوند در روز رستاخیز او را فقیه و عالم برانگیزد...»^۲.

باری باید در راه و روشها تجدید نظر کرد، و برای شناخت دین خدا و پاسخگویی به مسائل حیات انسان امروز، مجموعه احادیث را مورد ارزیابی و ژرفنگری قرار داد. و باید از هرگونه داوری نستجیده دوری کرد، و توجه داشت که این بررسی و شناخت کاری کارستان است، و دانش و بینش فراوانی می‌طلبد، و کار هر کس نیست.

امام صادق (ع): «بی‌گمان احادیث ما دشوار و (پی بردن به ژرفای آن) بسیار سخت است» «صَعْبٌ مُّسْتَضْعَبٌ»، و آن را جز فرشتگان مقرب، یا پیامبر مرسل، یا بنده‌ای که خداوند دلش را با ایمان آزموده است،

۱- امالی مفید / ۴۲.

۲- میزان الحکمه ۳/ ۱۰۳۰.

دست نخواهد آورد».^۱

پس از بررسی مجموعی که کار سالهاست، اگر عادلانه و بیطرفانه داوری شود، روشن خواهد گشت که غنی ترین معارف و تعالیم و قوانین و فرهنگ در یاسانی از دانشها و علوم و معیارهای نجاتبخش در احادیث وجود دارد، و انسانها را در همین زندگی - صرف نظر از زندگی پس از مرگ چه سعادت و کمال مطلوب می‌رساند، و آنان را کامیاب و خوشبخت می‌سازد.

موضوع دیگری که در این پیشگفتار یادآوری می‌شود، شیوه زندگی برخی زنان در جامعه ماست - بویژه دختران جوان - و برخی ناهنجاریهای عملی و کج اندیشیهای فکری که ممکن است دامنگیر آنان شود، و دشمنان ما بیشتر آنان را هدف قرار دادند.

باید نگریست که دشمنان ما دشمن بشرند، و در راه سلطه طلبی سرمایه داری جهانی تلاش می‌کنند، و همه اوزشها، انسانیتها، و حقیقتها را در راه بیدادگران جهانی فدا می‌سازند، و طرح و برنامه‌ها و تبلیغات آنان جز در راه نفوذ روزافزون ظلم و زور و سودجویی نیست، و لحظه‌ای خیر ملتها و انسانها برایشان مطرح نمی‌باشد.

جامعه زنان ما باید بیش از پیش تیزبین باشند، و ناآگاهی رابی خبری و ساده اندیشی را دیگر سوی نهند، و دوست و دشمن را به ژرفی بشناسند، و بنگرند که دشمن از آنان چه می‌خواهد، و چه دامهایی بر سر راه آنان نهاده است؟ خواسته‌های دشمن را زیر پا نهند، و لگد مال کنند، و

خواسته دستان دلسوز را باور دارند، و بر سر نهند، و با تمام هستی از آن پاسداری کنند.

دشمن فریبکارِ نیرنگ‌باز - از راه ماهواره‌ها، و دهها ابزار و وسیله ویرانگرِ دیگر - در پی شکستن حرمتها و حریمها، و درهم ریختن ارزشها و اخلاق انسانی است، و برای این هدفهای شوم سرمایه‌گذاری می‌کند، و هدف آنان همین نسل ناآگاه و جوان ماست.

در این قرنی که به گفته هنرمند اندیشمند و انسان در غرب، «برهنگی، بیماری عصر ما است»^۱، برخی که ساده اندیشی کردند، به خود آیند، و از این بیماری قرن بپرهیزند؛ بیماری که جامعه از بنیاد فاسد و متجاوز و ضد بشر غرب را به تباهی کشانده و ارکان خانواده در آنجا را از بنیان ویران ساخته است.

ملت‌های رشید و پایدار از آگاهی و بینایی ژرفی برخوردارند، و بی‌خبری و ناآگاهی در میان آنان کمتر به چشم می‌خورد. امام بزرگ انسان علی (ع) ملت‌ها و مردم پیشرو و انتهای ماندگار را چنین ترسیم می‌کند:

«... اکنون بنگرید در آن هنگام که... بصیرتها (و آگاهیها) نافذ (و ژرف) بود، و اراده‌ها یگانه... آیا خداوندگاران آفاق نبودند، و بر همه جهانیان فرمان نمی‌راندند...»^۲

از جمله آگاهیها و بصیرتهای لازم برای ملت خواهان استقلال و

۱ - چارلی چاپلین در نامه‌ای به دخترش: جلال‌الدین.

۲ - نهج البلاغه / ۸۰۳، خطبه ۱۹۲ (قاصعه).

آزادی، دشمن شناسی است، و کشف انواع شگردها و ترفندهای دشمنان. این شناخت بسیار حیاتی است، و گرنه دشمن آشکار یا پنهان در صفوف آنان رخنه می‌کند، و آنان را - آگاهانه یا ناخودآگاه - از پای درمی‌آورد. و بیشتر از بی‌خبری و ناآگاهی مردم کمک می‌گیرد، و در میان آنان هدفهای خود را به اجرا در می‌آورد، و اندیشه شوم خود را در ذهنهای ساده توده مردم نفوذ می‌دهد، و کردار نادرست و ویرانگر خود را به آنان دیکته می‌کند، و سرانجام زمینه‌های سقوط آنان را آماده می‌سازد.

از این رو، دشمن شناسی برای ملتی با اراده و استوار ضرورتی سرنوشت ساز دارد، و نه تنها شناختِ شخص دشمن، بلکه شناخت شیوه‌ها و شگردها و نیرنگها و ترفندهای دشمن بسیار لازم است.

پیامبر «ص»: «... بدانید که فرزانه ترین مردمان بنده‌ای است... که دشمن خود را بشناسد و از او نافرمانی کند...»^۱

براستی نوعی واپسگرایی است اگر دشمنی دشمنان را باور دارند، لیکن حيله گریها و ترفندهای آنان را نمی‌شناسند یا دست کم می‌گیرند، و یا چندان بدانها اهمیت نمی‌دهند. و این آفت بزرگی است بر سر راه ملتهای مقتدر و نیرومند.

امام علی «ع»: «آفت مرد قوی، ضعیف شمردن دشمن است»^۲.
ملت مؤمن و آگاه ما باید نیک بیندیشد که دشمن خونخوار ملیّت و

۱- الحیاء ۱/ ۲۵۷.

۲- همان، ۱/ ۲۵۸.

۳- برای روشن تر شدن موضوع به «الحیاء ۱/ ۲۵۵، فصل: شناخت دشمن و...» مراجعه شود.

دین و استقلال ما با چه ترفندهایی و ابزارهایی سر راه ما نشسته و یا به درون خانه‌های ما - به صورتی نامرئی - نفوذ کرده است؟ و چگونه دارد فرزندان ما را از آیین ما و حتی ملیت ما جدا می‌کند، و نسل ما را از درون بوج و تهی و بی هویت می‌سازد؟ اینها را نیک بررسی کند، و ابزارهای دشمن را به دست گیرد، و بر سر خود او فرو کوبد؛ چنانکه امام علی «ع» فرمود، نیرنگهای دشمن را کم نگیرید، و نگویید: اینکه مهم نیست! و یا اینکه چیزی نیست؟ همین اموری که برخی پدران و مادران ساده‌اندیش می‌گویند: چیزی نیست، و اهمیت ندارد، دست به دست هم می‌دهد، و اندک اندک، در مغزها رخنه می‌کند، و اصول و باورها را متزلزل می‌سازد، و دلها را دچار شک و تردید می‌کند، و کیان فردی و گروهی را دچار تزلزل می‌سازد، و بنیاد ایمان و عقیده و باورهای حیاتی را که زیر بنای ساختمان اجتماع و سنگ زیرین همه اصول و معیارهاست، دستخوش ابهام و سستی می‌کند، و کیان فردی و اجتماعی بر باد می‌رود، و هستی ملت مورد تهدید قرار می‌گیرد.

زنان و دختران جامعه ما زندگی حضرت فاطمه «ع» را ملاک و معیار زندگی خویش قرار دهند، و اگر آن عظمتها را تا بدان پایه دست نیافتنی بدانند، به دیگر دست پروردگان مکتب فاطمی بنگرند، و زندگینامه آن بانوان بزرگ را به دقت مطالعه کنند، و ره توشه زندگی خویش سازند؛ زنان بی‌مانندی چون حضرت زینب «ع» و آن همه حماسه‌های اعجاب‌انگیزی که در انقلاب عاشورا پدید آورد، یا حضرت معصومه «ع» بانوی جوانی که در بزرگی او همین بس که امام صادق «ع» سالها پیش از تولدش از او سخن می‌گوید، و از او توصیفی این چنین

می‌کند:

«شهر قم، حرم ماست و در آن زنی از فرزندان من مدفون می‌شود، به نام فاطمه. هر کس او را زیارت کند، بهشت برای او واجب می‌شود».^۱
یا بانوی بزرگواری چون سیده نفیسه که از نوادگان امام حسن «ع» است و در دانش و فضل، زهد و پارسایی بی‌مانند. او به تدریس و آموزشی اشتغال داشت و چهره‌های معروفی از او دانش دین و حدیث می‌آموختند. امام شافعی (پیشوای مذهب شافعی) از جمله شاگردان این بانوست.

«امام شافعی... همواره از سیده نفیسه استفاده‌های علمی و معنوی می‌برد، و هنگامی که برای تدریس به مسجد فسطاط می‌رفت در سر راهش در منزل سیده نفیسه توقف می‌کرد، و از او اخذ حدیث می‌نمود. سیده در پشت پرده قرار می‌گرفت و برای شافعی حدیث می‌خواند. هرگاه شافعی مریض می‌شد از نفیسه می‌خواست برای او دعا کند...».^۲
آرامگاه او اکنون از زیارتگاههای معروف مصر است.

این بانوان بزرگ و صدها زنان دیگری که در مکتب فاطمی تربیت یافتند، و در جامعه چون خورشید درخشیدند برای زنان جامعه ما می‌توانند «أسوه» و الگوهای ارزنده‌ای باشند. برآستی این همه غنای فرهنگی، و وجود این انسانهای نمونه، شایسته قدرشناسی است.
باری در این پیشگفتار، و در پرتو حکمت‌های فاطمی «ع» باید اندیشه

۱- بحار الأنوار ۲۱۶/۶۰.

۲- گوهر خاندان امامت یا زندگانی سیده نفیسه / ۱۱، عزیزالله عطاردی.

۱۶ / فرازهایی از : سخنان حضرت فاطمه «ع» - دفتر دوم

را آگاه ساخت، و در دلها بیداری و روشنی پدید آورد، و راه را از چاه، و دشمن را از دوست باز شناخت، و علوی و فاطمی اندیشید، تا بار سنگین رسالت و مسئولیت خود را در برابر خدا و خلق به سر منزل مقصود رساند؛ ان شاء الله تعالی.

مشهد الرضا «ع» - محمد حکیمی

۱۳۸۹/۷/۲

www.ketab.ir